

STICHTING STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD

Hof van Assendelft
Hofweg 13, 3214 BK Heinenoord
tel 01862-1535

23e Bulletin
September 1979

Hofstede Oost-Leeuwenstein
Dorpsstraat 13, 3274 BB Heinenoord

Openingstijden

dinsdag t/m zaterdag 14.00 - 17.00 uur, zaterdag bovendien 10.00 - 12.00 uur.
De Hofstede uitsluitend zaterdag 14.00 - 17.00 uur

Postrekening 38.70.852 t.r.v. de Vriendenkring van het Streekmuseum

EILANDGESCHIEDENIS IN BEELD

Het is een zeer verheugende gebeurtenis, dat in het kader van het tienjarig bestaan van ons Streekmuseum een uniek boekwerk, getiteld "Eilandgeschiedenis in beeld" is verschenen. Het unieke van deze voortreffelijke uitgave is, dat werken van verschillende kunstenaars, die in voorbije eeuwen getroffen zijn geweest door het vele schoons in onze Hoeksche Waard, thans in één boek zijn gebundeld. Voor zover mij bekend, is dit de eerste maal dat voor een regio in ons land een zo volledige uitgave is verschenen. Een woord van dank is dan ook zeker op zijn plaats voor de medewerkers van onze "prentenwerkgroep" en in het bijzonder voor onze secretaris de heer W. Blok, die wel zeer veel werk heeft verzet; eveneens dank aan de medewerkers van drukkerij Van As voor de prima verzorging van onze "Eilandgeschiedenis in beeld". Dank ook aan museumdirecties en particuliere collectioneers in binnen- en buitenland, die hun medewerking hebben verleend om onze jubileumuitgave mogelijk te maken.

J.E. de Rooy, Heinenoord

NIEUWS IN HET KORT

Bedenkende dat de 14.158 mensen die verleden jaar ons Museum bezochten zeker niet allen staan te dringen om dit jaar weer binnen te komen, zijn we heel tevreden met het aantal van ruim 4800 bezoekers voor wie de heren Groenendijk en Bos in het eerste halfjaar van 1979 de deur van het Hof van Assendelft en de poort van Oost-Leeuwenstein mochten openen. Er was een middag bij van 210, zelfs één van 260 bezoekers; er was een dag waarop we behalve 't gewone bezoek nog drie groepen ontvingen, tot 's avonds laat toe! De puzzeltochten voor de jeugd die zo'n succes bleken bij de schoolklassen van verleden jaar worden ook nu weer graag gebruikt bij groepen kinderen. De fleurige folder van het Recreatieoord Binnenbedijkte Maas, in welke folder we participeerden, vestigt met kernachtige tekst onder twee aardige foto's de aandacht op ons Museum. En U zag al hoe mooi de vier smeedijzeren schoorsteenkapen (ons bij het 10-jarig bestaan zo hartelijk aangeboden namens de in het museum gehuisveste bibliotheek en in hun opdracht zo fraai vervaardigd door de heer A. Verloop), hoe die het Hof van Assendelft a.h.w. bekronen? - De heer Van Treuren, de man van het uurwerk, of zoals de heer De Rooy hem wel noemt: onze wapensmid, of om het mög duidelijker te zeggen: de man die bij grote drukte in het museum (wat wel eens vöörkomt!) het verkeer in goede banen leidt: de heer Van Treuren dan, kreeg op 30 april j.l. "een lintje" - wat we ook hier nog gaarne memoreren! Het gemaal "Dirk Maaskant" is inmiddels geplaatst; het staat in het Hoofd van Benthuizen te Puttershoek. De tentoonstelling van Jan Luitwieler en Trees Merks die onderdak vond in onze ruimten was een succes; de heer Luitwieler schonk het Museum een aquarel van Oost-Leeuwenstein. - De werkgroepen van het Museum gaat het goed. Zoals U verderop kunt lezen maakte de Werkgroep Dialecten t.g.v. hun 10-jarig bestaan een reisje naar Middelburg. Het genealogisch Archief wordt zo druk geraadpleegd dat op onze conservator, bij gebrek aan stoelen, de oude benaming van "ambulant hoofd" welhaast van toepassing is.

De jongste bezigheid van enkele museummedewerkers bestaat uit graafwerkzaamheden: na zorgvuldig speuren werd de plaats van het oude Huys te Goidschalxoord gelocaliseerd en fundamenten worden momenteel blootgelegd. Mogelijk valt hierover een volgende maal wat te vertellen!

AANWINSTEN

Dat is een hele afgang: verleden jaar vier keer een bulletin en nu weer terugvallen in de oude regelmaat van eens per halfjaar! We zouden U graag wat vaker op de hoogte houden van het wel en wee van het Museum, U wat intensiever betrekken bij het driftige leven binnen die oude muren van Hof en Schuur. Maar er zijn mensen die zeggen: dat Bulletin, dat gaat zoals zoveel drukwerk ongelezen de prullenmand in; en tja, dan laten we het maar weer bij twee afleveringen, en dat is dan al erg genoeg! We lopen op deze manier trouwens aardig vast met het vermelden van de aanwinsten voor het Museum - daar gaan we in dit bulletin eens flink wat aan doen, want de lijst die nog vermeld moet worden is schier onafzienbaar! Ook dat is echter een punt; zelf hebben we de indruk: dat leest geen mens; tot we onlangs van een paar kanten hoorden: "O, maar dat is altijd 't eerste waar ik naar kijk!" Zo ziet U maar weer, er is voor de redactie geen touw aan vast te knopen! We doen U een goed idee aan de hand om zeker geïnteresseerd te zijn in de opsomming van de aanwinsten: schenkt u eens iets aan het Museum. Wedden dat U de volgende Bulletins naarstiglijk gaat zitten uitspellen of "het" er wel in staat?! Daar gaan we:

Een vaantje t.g.v. het 40-jarig jubileum van Koningin Wilhelmina, een oude stembus, speciebakje met het opschrift: 1e steenlegging Gemeentehuis Strijen met de bijbehorende troffel. Lakstempel, collectebus Burgerlijke Armen, een archiefkist met gasmaskers, een (beeldig) poppen-schommelstoeltje. Een schoorsteenklok met twee coupes, 2 handkarren en het Duitse verordeningenblad 1940-1943. Lampepittenkatoen, een "schilderij" t.g.v. een jonggehuwd paar: "ter gedachtenis aan de plechtige huwelijkzinzegening van ---", een nieuwe vaste medewerker voor de zaterdagmiddag (moet je die nu tot de inventaris rekenen of niet?!, hij is echter niet oud!), trommeltjes blikken, sponsendoos, kralen beursje en dito kraagje, paperassen, omslagdoek, olievat met ingebouwde pomp, nog meer oude archiefstukken, archieffilm Rechterlijk Archief Maasdam vanaf 1581, kandelaars, een tegel, ansichten, ingelijste schoolplaat: de herkauwers, koopaktes van land, doekspeld, haertuig, borstpomp, 2 klinkringen, 2 smeedijzeren hangen, militair zakboekje, schilderskwast, een halflitermaatje, zeef, keukengerel, Regoutservies, een lantaarnplaatje, landmetersapparatuur, almanak uit 1904, een stoel en een bietenspa. Kunt U nog?

Twee schaepeschaere, stuk van een schoorsteenmantel, boren, koevoet, pijpekop, een doos vol met wat we nu schroot zouden noemen maar wat dat er klinkt met de oude benaming: "eenige rommelingh"! Iets wat we "een schilderij" zullen noemen - het heeft althans een lijst en kan hangen! Een ploeg en peespaechies. Het boek De molens van de Hoeksche Waard in oude ansichten. Een gevelsteen, babymutsjes, ijzeren ramen, een wasstamper, beddeplankbordje, 2 sigarenpersen en O! heerlijkheid: een echt, goed, groot en dik vloerkleed, gekregen van een bezoekerster in het Zomerhuis om op die elendig kouwe tegels van de vloer daar te leggen. Want wat hadden zij-van-de Zaterdagmiddag vaak ..., nou ja, dat is nu over. Wel bedankt mevrouw, U leed waarschijnlijk zelf even hard mee, ondanks al uw vrolijkheid!

Een gevelsteen uit Oud-Beijerland, een hoge hoed in een doos, een treef en een spreihanger, een stoel met biezen zitting, Een almanak uit 1912 met wijze raadgevingen voor den boer - van wat daarin staat hopen we U bij gelegenheid nog eens mee te laten genieten! 't Reglement van de Oranjevereniging Strijen uit 1925, een mangelbak, zilveren voet van een polderbeker, schillenbakje, ansichten, standaard om wagenwielen op te schilderen, boekje met knipsels betreffende het polderschouwen, een stilletje (in bruikleen), lepelboor, houtboor, een koekepannetje; en om, als U het al niet boven uw bed heeft hangen, in Uw hoofd en geheugen te prenten: een houten plankje met daarin (waarschijnlijk midde's een verhitte breinaald) primitievelijk gekerfd de woorden: "Zoek van Alles de Zonzijde". We hopen dat U daarin slaagt, doch verzen bij deze natte zomer het ergste -----

CONCERTEN - 1

Zoals ieder seizoen organiseert de Culturele Raad Hoeksche Waard weer drie concerten in het Museum. Het eerste, uitgevoerd door het Anemos-kwartet - Corrie Kerkhoff,obo, Ria Höcker, fluit, Henry van Eersel, klarinet en Bea Moerbed, fagot - vindt plaats op woensdag 17 oktober a.s. Wie geïnteresseerd is, kan voor plaatskaarten bellen naar 01862-1513. Voor het vervolg van de concerten zie pagina 3.

EXCURSIE VAN DE WERKGROEP DIALECTEN HOEKSCHE WAARD NAAR MIDDELBURG

25 augustus 1979. Eindelijk was dan de dag van ons uitstapje aangebroken en op zaterdagmorgen kwamen we bijeen in het Streekmuseum. Na ons eerste kopje koffie in de keuken gedronken te hebben, vertrokken we + 9.30 uur per autobus van Europa Express via de Haringvlietbrug naar het zuiden. Onze chauffeur sloeg linksaf naar Willemstad en als je eenmaal op de verkeerde weg zit, kun je niet terug. Dus reden we gewoon verder via Steenberg, Bergen op Zoom, langs Goes door Zuid-Beveland en bereikten Middelburg, waar wij ons te voet begaven naar het Abdijplein. In het Zeeuws Museum, waarin ook gevestigd is het documentatiecentrum Zeeland, werden wij begroet door de heer de Bruijn, hoofd van het documentatiecentrum.

In de bibliotheek vertelde hij ons onder andere van de verwoesting op 17 mei 1940 van een groot deel van de gebouwen rondom het Abdijplein. In de jaren na afloop van de oorlog zijn deze gebouwen in oude stijl herbouwd. -We mogen ook een kijkje nemen op de zolder, waar in kasten en dozen het materiaal over Zeeland wordt bewaard: foto's van boerderijen die verdwijnen door de industrie die oprukt. Weer buiten vertelt de heer De Bruijn ons over de gebouwen rond het Abdijplein die gedeeltelijk van oude steen werden herbouwd.

In restaurant "De Abdij" staat de lunch voor ons klaar, we zitten gezellig aan één lange tafel met ons gezelschap van 20 personen. Zelfs tijdens de maaltijd gaat de heer De Bruijn verder en vertelt ons over zijn werk als voorzitter van de Vereniging van dialecten in Zeeland. Zij hebben een woordenboek, waarvan reeds de 6e druk verschijnt!

Na de lunch maken wij een rondwandeling door het centrum van Middelburg, waar zeer veel oude panden renoveerd zijn, bewoond worden en merkwaardige namen dragen, zoals Sint Jacob, Haan op paard, de posthoorn, Bourgonje, Edinburg, de twee karbeelen. Hierna volgt ons bezoek aan het Zeeuws Museum, waar in een zaal prachtige wandtapijten hangen. Ze zijn bijna 400 jaar oud en geweven naar ontwerpen van Hendrick Vroom, die eind 16e eeuw in ons land grote vermaardheid had als zeeschilder. Een wandtapijt stelt het wapen van Zeeland voor, met Willem van Oranje als veldheer. De andere tapijten stellen zeeslagen voor tegen de Spaanse overheersing bij Zierikzee, Fort De Haak en Fort Lillo. Ook bij deze wandtapijten krijgen we boeiende uitleg van de heer De Bruijn. Zonder deze uitleg zouden wij veel niet hebben opgemerkt.

Tenslotte begeven wij ons naar huize Edinburg, waar wij door mevrouw De Bruijn hartelijk begroet worden en in hun grote eetkeuken iets te drinken krijgen, met of zonder alcohol! Deze woning was heel oud, is afgebroken en in oude stijl en indeling prachtig gerenoveerd. We mogen overal gaan kijken en lozen allen van beneden naar boven en weer terug! Onze voorzitter spreekt een hartelijk dankwoord en geeft aan de heer De Bruijn het pas verschenen boek Eilandgeschiedenis in beeld, en aan Mevrouw de Bruijn een bouquet bloemen. Allen zetten wij onze naam voorin het boek, op verzoek van de heer De Bruijn. Om vier uur nemen wij afscheid en onze terugtocht maken we langs Veere, Vrouwenpolder, over Noord-Beveland, langs Zierikzee. Nog één keer leggen wij aan, in restaurant "De Brug", en daarna rijden we al spoedig weer door de Hoeksche-Waardse dreven, waar we bemerken dat er vele regenbuien zijn gevallen; wonderlijk genoeg was het in Middelburg zonnig weer tijdens ons bezoek. Weer aangekomen bij het Streekmuseum bedanken wij allen Diderie Mattijssen en Wim Blok voor de organisatie van deze reis! Het was een mooie dag, we hebben veel gezien.

P. Verhoeven-de Jong
Nieuw-Beijerland.

CONCERTEN - 2

Het tweede concert is gepland op woensdag 12 december. Een viool- en pianoconcert uit te voeren door de violist A.L. Czifza, op de piano begeleid door Corine Toublou.

Woensdag 12 maart 1980 het derde en laatste met Henny Barendrecht, fluit, Trudi Koelman, sopraan en Gert Schuil, piano.

DE MUSEUMBIBLIOTHEEK

Is het wel genoegzaam bekend wat het Museum in zijn bibliotheek te bieden heeft? Maar dan bedoelen we niet de dorpsbibliotheek die immers bij ons onderdak vindt, maar de eigen museumverzameling: werken, zoals de gehele museuminventaris afkomstig van de bewoners van de Hoeksche Waard, en vaak al zéér oud; verder boeken die op de streek betrekking hebben - en ook eronder bevinden zich naast veel nieuw uitgekomen werk veel antieke delen. We kregen iets meer kastruimte (maar ook hier kampen we met plaatsgebrek!), de heer Nell heeft in de meest letterlijke zin de zaak "op een rijtje gezet" en gerubriceerd. Studerenden van allerlei slag maken graag gebruik van de boeken voor een scriptie. Zij die geïnteresseerd zijn in de Hoeksche Waard, op welk gebied dan ook, weten misschien nog te weinig wat er hier aan gegevens voor hen te verkrijgen is. Historische, landbouwkundige, min of meer literaire en theologische werken, er is van alles. Veel godsdienstige boeken: Ds. Smijtegeld zult U veelvuldig tegenkomen als een geliefd auteur. Zoals we tegenwoordig de series hebben van "Ik kan koken", en "Ik kan timmeren", zo waren er toen "Den naerstigen Bijenhouder", "Den verstandigen Hovenier", etc., alles uit ca. 1679. U zult boekjes met uitklapbare koeien aantreffen, zodat U een toenmalig bloedvatstelsel kunt bestuderen. Er zijn diverse boeken over boerderijbouw; veel op agrarisch gebied, ook agrarische schoolboekjes; oude geschiedenis-, aardrijkskunde-, taal- en leesboekjes uit het bezit van de meester die 's winters school hield. Diverse leesboekjes: prijs voor leergierige leerlingetjes, jaargangen "Voor het jonge volkje", alleraardigst tijdschrift voor de jeugd. Jaargangen van het "Stuiversmagazijn", "De Vriend des huizes", "De kindercourant" - lectuur voor de Nederlandse jeugd- (1864). Het deel Hoeksche Waard en omgeving van de stads- en dorpsbeschrijver Van Ollefen. Natuurlijk diverse drukken van Vader Cats. Evenzo verschillende uitgaven van Cornelis Eliza van Koetsveld's: "Schetsen uit de pastory te Mastland. Ernst en luim uit het leven van den nederlandschen dorpsleeraar." Ons eigen goede Westmaas! Werd dit boek oorspronkelijk op het niveau van de dorpsvertellingen geplaatst, daar wordt nu toch wel anders over geoordeeld. Met Hildebrand's Camera Obscura voor ogen liet Van Koetsveld zijn wat eerder stichtelijke en retorische schrijffrant varen - de "schrijflust" veranderde in een realistisch en met humor beschrijven van het zelfdoorleefde. Met de Pastory schiepte Van Koetsveld een werk van blijvende waarde.

VERVOLG AANWINSTEN

Het tijdschrift "Holland" (1975-1978), boek over streekvervoer, voornamelijk de H.W. betreffende, mobilisatiealbum 1915-1919, de trekhondenwet, het B.W. Personen- en familierecht, Nieuwsbladen van de H.W. plm. 1884, ansichtkaarten. Mannenschoenen, waskom, spreihanger, gewaste tijk, kratje papieren kruidenierszakken uit Goidschalxoord, verduisteringsrijwiellampje etc.; kammembakje, grammofoonplaten, een sigarendoosje, damesondergoed en een bak voor groenten van een groente er. Een leesplankje met de letter 's er nog bij, een strijkplankje, twee copieën van Germaans aardewerk uit de bronstijd (passen bij onze echte scherven!), oude foto's Krooswijkse dijk, boekje R.T.M. met etsjes uit plm. 1906. Fonkelnieuwe oude gitten, -zò uit de winkel! Een poolse jas -geen bekend kledingstuk meer, maar warm zal hij vast wel zijn! Twee melkbussen, bijbel uit 1736 (Dordrecht, Pieter en Jacob Keur). Een koffergrammofoon met 78-toerenplaten -ook dat hoort al tot de verleden tijd! Watermolentje, kleding, stallantaarn, stoof, twee oliestellen, een wasbord, schaatsen, bedsteetafeltje, een bronzen kruithoorn, een kruithoorn van hoorn, een schildpad lepeldoosje, evenzo van schildpad een sigarenkoker benevens een schildpad sigarenkoker ingelegd met parelmoer en twee koperen tabaksdozen. En, het lijkt wel of het niet op kan: een schenking bestaande uit een met mis te verstante collectie snuifdoosjes en reukflesjes. Voorwaarde tot de schenking was, dat de collectie in zijn geheel tentoongesteld zal worden. U zult, wanneer dat voor elkaar is, van iets heel fraais kunnen genieten!